CZU: 37.015.3-051:340.13(478) **https://doi.org/10.59295/sum9(189)2025_01**

ROLUL PSIHOPEDAGOGILOR ȘI CADRELOR DIDACTICE DE SPRIJIN REFLECTAT ÎN CADRUL LEGISLATIV DIN REPUBLICA MOLDOVA

Viorica REABOI-PETRACHI, Valeria BOTEZATU,
Universitatea de Stat din Moldova

În acest articol se realizează o analiză aprofundată a cadrului legislativ național din Republica Moldova referitor la rolul, responsabilitățile și competențele psihopedagogilor și cadrelor didactice de sprijin, în contextul reformelor educaționale centrate pe incluziune și standarde europene. Se identifică documente-cheie precum Codul Educației, Strategia „Educația 2030”, Programul pentru educație incluzivă 2024-2027 și standardele profesionale existente, pentru a cartografia atribuțiile profesioniștilor în învățământul general. Analiza scoate în evidență lipsa unor reglementări clare și uniforme - zone de ambiguitate și suprapunere între atribuțiile psihopedagogilor și cadrelor didactice de sprijin – ceea ce duce la variații între instituții și dificultăți la recrutarea, evaluarea și implementarea intervențiilor personalizate. În final, se subliniază necesitatea elaborării de standarde profesionale diferențiate și metodologii clare care să definească rolurile fiecărei categorii de specialiști pentru a asigura calitatea și coerența educației pentru toți.

Cuvinte-cheie: *psihopedagog, cadre didactice de sprijin, educaţie incluzivă, cerinţe educaţionale speciale, competenţe profesionale, responsabilităţi, standarde profesionale, diversitate educaţională, armonizare legislativă.*

THE ROLE OF PSYCHOPEDAGOGUES AND SUPPORT TEACHERS AS REFLECTED IN THE LEGISLATIVE FRAMEWORK OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

In this article, an in-depth analysis is conducted of the national legislative framework in the Republic of Moldova concerning the roles, responsibilities, and competences of psychopedagogues and learning support teachers, in the context of educational reforms focused on inclusion and European standards. Key policy documents such as the Education Code, the “Education 2030” Strategy, the Inclusive Education Program 2024-2027, and existing professional standards are identified and examined in order to map out the duties of these professionals in general education. The analysis highlights the absence of clear and uniform regulations - zones of ambiguity and overlap between the responsibilities of psychopedagogues and support teachers-which leads to variation between institutions and difficulties in recruitment, evaluation, and implementation of personalized interventions. Finally, the article emphasizes the necessity of developing differentiated professional standards and clear methodologies that define the roles of each category of specialist in order to ensure quality and coherence of education for all.

Keywords: *psychopedagogue, support teachers, inclusive education, special educational needs, professional competences, responsibilities, professional standards, educational diversity, legislative harmonization*

Introducere

În ultimele două decenii, sistemul educațional al Republicii Moldova a traversat un proces amplu de reformă, orientat spre modernizare, echitate și aliniere la standardele europene și internaționale. Documente strategice precum Codul Educației, Strategia de dezvoltare „Educația 2030” și Programul de dezvoltare a educației incluzive 2024-2027 au consacrat principiile accesului egal la educație, al respectării diversității și al învățării centrate pe elev.

În acest cadru, psihopedagogii și cadrele didactice de sprijin sunt recunoscuți ca actori importanți pentru realizarea unei educații de calitate pentru toți copiii, în special pentru cei cu cerințe educaționale speciale (CES) sau cu nevoi de sprijin în procesul de învățare. Acești specialiști în domeniul educational contribuie la identificarea și evaluarea nevoilor individuale ale elevilor; participă la planificarea și implementarea programelor educaționale personalizate; sprijină cadrele didactice din învățământul general în adaptarea metodelor și conținuturilor; facilitează comunicarea dintre școală, familie și comunitate; colaborează cu alte servicii educaționale și sociale pentru integrarea copiilor în viața școlară și comunitară.

Deși rolul lor este bine recunoscut la nivel de politici publice, cadrul legislativ și normativ care reglementează activitatea acestor profesii este fragmentat, cu zone insuficient definite sau necorelate între ele. Lipsa unor standarde de competență clare și unitare provoacă dificultăți în recrutarea și integrarea personalului; variabilitate mare a practicilor între instituții; limitarea posibilităților de evaluare obiectivă a performanței; scăderea coerenței intervențiilor educaționale.

Acest context este amplificat de o serie de schimbări recente în mediul educațional și social, care influențează direct rolul și responsabilitățile psihopedagogilor și cadrelor didactice de sprijin: diversificarea tot mai pronunțată a nevoilor educaționale ale elevilor; impactul migrației asupra structurii și dinamicii populației școlare; extinderea proceselor de digitalizare și integrarea noilor tehnologii educaționale; implementarea reformelor curriculare centrate pe competențe; accentuarea exigențelor privind responsabilizarea și evaluarea performanței cadrelor didactice.

Scopul studiului este de a realiza o analiză cuprinzătoare a cadrului legislativ național privind profilul, rolurile și responsabilitățile psihopedagogilor și cadrelor didactice de sprijin.

Analiza va face posibilă inventarierea principalelor documente legislative și strategice relevante; interpretarea prevederile referitoare la atribuțiile și competențele acestor profesii; identificarea lacunelor și nevoilor de actualizare și corelarea constatărilor cu politicile educaționale și sociale în vigoare.

Cadrul metodologic

Metodologia utilizată a avut drept scop analiza cadrului legislativ și normativ național privind activitatea psihopedagogilor și a cadrelor didactice de sprijin din învățământul general, în vederea identificării responsabilităților, rolurilor și competențelor acestora. Analiza urmărește să evidențieze punctele forte și lacunele actualului cadru de reglementare, să delimiteze atribuțiile specifice fiecărei funcții și să identifice zonele de suprapunere, asigurând astfel premisele pentru dezvoltarea unor standarde unitare de competență profesională.

Metodologia de bază a presupus analiza documentară, cu aplicarea unor metode specifice de investigare și interpretare a surselor legislative, strategice și metodologice. Astfel, au fost utilizate următoarele metode:

- Analiza de conținut – pentru identificarea prevederilor relevante privind rolurile, atribuțiile și responsabilitățile psihopedagogilor și cadrelor didactice de sprijin.
- Analiza conceptuală – clarificarea și delimitarea noțiunilor de „psihopedagog” și „cadru didactic de sprijin” așa cum apar în diferite documente.
- Analiza critică – evidențierea lacunelor, inconsecvențelor și suprapunerilor dintre reglementările existente.
- Analiza tematică – structurarea informațiilor pe domenii de competență și arii de responsabilitate.

Analiza cadrului legislativ național a constat în identificarea, selecția și examinarea sistematică a documentelor de politici educaționale, acte legislative și metodologice relevante. Criteriile de selecție au vizat actualitatea, relevanța pentru funcțiile analizate și forța juridică. Documentele examinate au inclus:

1. Codul Educației al Republicii Moldova;
2. Clasificatorul Ocupațiilor din Republica Moldova (CORM 006-2021);
3. Strategia de dezvoltare „Educația 2030”;
4. Program de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2024-2027;
5. Repere metodologice privind activitatea psihopedagogului în instituțiile de învățământ general;
6. Repere metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general;
7. Reglementări şi proceduri specifice privind evaluarea finală şi certificarea elevilor cu cerinţe educaţionale speciale incluşi în instituţiile de învăţământ general obligatoriu;
8. Standardul de calificare pentru domeniul de formare profesională 0111 Științe ale educației, programul de studii 0111.1 Psihopedagogie, nivelul calificării 6 CNC.
9. Standarde de competență profesională a cadrelor didactice din învățământul general;
10. Standarde de competență profesională a cadrelor manageriale din învățământul general.

Conform documentelor menționate, s-a realizat cartografierea atribuțiilor profesionale, prin sistematizarea responsabilităților psihopedagogilor și cadrelor didactice de sprijin, delimitarea domeniilor specifice de competență și evidențierea zonelor de suprapunere, formularea primelor direcții pentru elaborarea standardelor de competență profesională.

Analiza cadrului legislativ național referitor la activitatea psihopedagogilor și a cadrelor didactice de sprijin în învățământul general

Activitatea psihopedagogilor și a cadrelor didactice de sprijin în Republica Moldova este reglementată printr-un cadru legislativ și normativ complex, care stabilește rolurile, responsabilitățile și limitele de competență ale acestor specialiști.

Un reper central în acest sens este *Codul Educației al Republicii Moldova* (Legea nr. 152 din 17 iulie 2014) [2], care consacră principiile educației incluzive și obligativitatea instituțiilor de învățământ de a asigura sprijin adecvat tuturor copiilor. Conform prevederilor articolului 53, alineatul (3) din Codul Educației, psihopedagogul este un specialist calificat în domeniul psihopedagogiei sau psihopedagogiei speciale, care oferă asistență psihopedagogică elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES) în învățământul general și special. Acesta este menționat ca funcție didactică în articolul 53, alineatul (3) din Codul Educației al Republicii Moldova. Activitatea psihopedagogului se concentrează pe integrarea elevilor cu CES în mediul educațional, prin următoarele atribuții:

- identificarea nevoilor educaționale și psihologice ale elevilor cu CES;
- stabilirea obiectivelor, conținuturilor și strategiilor personalizate pentru fiecare elev, în colaborare cu echipa educațională;
- aplicarea de metode didactice adaptate nevoilor elevilor cu CES, în colaborare cu cadrele didactice și alți specialiști;
- participarea la programe de formare profesională pentru a-și actualiza cunoștințele și abilitățile în domeniul educației incluzive.

În *Codul Educației al Republicii Moldova* (Legea nr. 152 din 17 iulie 2014), activitatea cadrului didactic de sprijin este reglementată și este recunoscut statutul oficial de funcție didactică. În ceea ce privește rolurile și responsabilitățile acestuia, Codul Educației nu detaliază explicit atribuțiile cadrului didactic de sprijin. Cu toate acestea, în practică, cadrul didactic de sprijin joacă un rol esențial în integrarea elevilor cu CES în mediul educațional, contribuind la crearea unui mediu incluziv și la prevenirea eșecului școlar prin intervenții timpurii și adaptate.

Astfel, cadrul legislativ național recunoaște statutul psihopedagogului și al cadrului didactic de sprijin ca funcții didactice distincte, cu roluri și responsabilități specifice.

În completarea acestor prevederi, *Clasificatorul Ocupațiilor din Republica Moldova* (CORM 2021) [1] descrie în mod detaliat atribuțiile fiecărei ocupații, conturând profilul profesional al psihopedagogului și al cadrului didactic de sprijin. Conform Clasificatorului Ocupațiilor din Republica Moldova încadrarea ocupației de psihopedagog în grupa de bază 2330 presupune: proiectarea, adaptarea și ajustarea programelor și planurilor educaționale, în concordanță cu standardele naționale; elaborarea materialelor didactice adaptate profilului și nevoilor elevilor; observarea și evaluarea performanței și comportamentului elevilor, inclusiv din perspectivă psihopedagogică; adaptarea strategiilor de predare în funcție de potențialul, dificultățile și ritmul de învățare al fiecărui elev; colaborarea cu alți profesioniști (cadre didactice, specialiști în educație incluzivă, părinți) pentru realizarea obiectivelor educaționale. Reieșind din aceste considerente, profilul psihopedagogului se distinge prin diagnosticarea educațională și psihopedagogică a elevilor, inclusiv cu cerințe educaționale speciale (CES) sau dificultăți de adaptare/învățare; elaborarea Planului Educațional Individualizat (PEI), stabilind obiective, conținuturi și strategii personalizate; monitorizarea progresului și ajustarea intervențiilor în funcție de rezultatele evaluărilor; consilierea elevilor, părinților și cadrelor didactice în vederea optimizării procesului educațional; coordonarea metodologică a echipei educaționale în aplicarea strategiilor de sprijin. Psihopedagogul asigură legătura dintre evaluarea complexă a elevului și adaptarea procesului de predare-învățare; sprijină crearea unui mediu educațional incluziv, în care se respectă particularitățile individuale; contribuie la preve-

nirea și diminuarea eșecului școlar, prin intervenții timpurii și adaptate; colaborează interdisciplinar cu alți specialiști din educație, sănătate și asistență socială.

Conform CORM, cadrul didactic de sprijin (grupa de bază 2352 *Cadre didactice pentru elevi/eleve cu cerinţe educaţionale speciale*) are ca misiune asigurarea educării, reabilitării, recuperării și incluziunii școlare, sociale și profesionale a elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES). Activitatea sa este centrată pe sprijinul direct acordat elevului în procesul de învățare și adaptare, prin: evaluarea inițială și continuă a abilităților cognitive, senzoriale, motorii, emoționale, sociale și a eventualelor deficiențe, în vederea adaptării intervențiilor educaționale; proiectarea și adaptarea programelor și activităților conform nevoilor individuale, inclusiv modificarea conținuturilor și utilizarea suporturilor didactice speciale; implementarea directă a strategiilor educaționale în activitățile de predare-învățare, prin instruire individuală sau de grup, dezvoltând abilități senzoriale, motrice, de comunicare, memorie și autonomie personală; formarea abilităților practice adaptate tipului de deficiență (auditivă, vizuală, motorie etc.) și susținerea progresului școlar și personal; stimularea motivației, încrederii și intereselor elevului, contribuind la integrarea lui în mediul școlar și social; colaborarea permanentă cu cadrele didactice, personalul de sprijin, părinții și alți specialiști pentru elaborarea și aplicarea planurilor educaționale individualizate (PEI); monitorizarea și raportarea progresului prin păstrarea evidențelor, întocmirea rapoartelor și recomandărilor, precum și participarea la evaluările periodice. Astfel, cadrul didactic de sprijin îmbină atribuțiile didactice cu cele de asistență educațională personalizată, având un rol direct în aplicarea, ajustarea și susținerea intervențiilor educaționale, pentru a facilita incluziunea deplină a elevului cu CES.

Un alt document relevant analizat în cadrul raportului este *Strategia de dezvoltare „Educația 2030”* a Republicii Moldova [9]. Conform acestei strategii, psihopedagogul este un specialist multidisciplinar, cu pregătire în domeniul psihologiei și pedagogiei, capabil să identifice și să intervină în diversele aspecte ale dezvoltării elevilor. Profilul acestuia include:

- Aplicarea unor instrumente specifice pentru identificarea dificultăților de învățare și comportamentale ale elevilor;
- Crearea unor strategii educaționale adaptate nevoilor fiecărui elev, în colaborare cu cadrele didactice și părinții;
- Furnizarea de suport psihologic și educațional pentru a facilita integrarea și adaptarea elevilor în mediul școlar;
- Oferirea de sesiuni de formare continuă pentru profesori, pentru a-i sprijini în gestionarea diversității în clasă și în aplicarea metodologiilor incluzive.

În același document, cadrul didactic de sprijin este recunoscut ca un element esențial în promovarea educației incluzive și în sprijinirea elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES). Deși atribuțiile sale nu sunt detaliate exhaustiv în acest document, se subliniază importanța integrării acestuia în echipele educaționale multidisciplinare și în implementarea intervențiilor personalizate.

Cadrul didactic de sprijin este descris ca un specialist care colaborează strâns cu profesorii titulari, psihologii școlari și asistenții sociali pentru a asigura adaptarea curriculumului și a metodologiilor de predare la nevoile specifice ale elevilor cu CES. Acesta are rolul în crearea unui mediu educațional incluziv, care să permită tuturor elevilor să participe activ la procesul de învățare. Printre rolurile și responsabilitățile cadrului didactic de sprijin regăsim:

- Adaptarea materialelor didactice și a strategiilor de învățare pentru a răspunde diversității nevoilor elevilor;
- Colaborarea cu echipele educaționale pentru a dezvolta planuri educaționale individualizate;
- Monitorizarea progresului elevilor și ajustarea intervențiilor în funcție de evoluția acestora;
- Oferirea de suport emoțional și social elevilor, contribuind la dezvoltarea lor personală și socială;
- Participarea la formarea continuă pentru a se alinia la cele mai bune practici în domeniu.

În procesul de analiza a cadrului legislativ am luat în considerare și *Programul național de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2024 – 2027* [3], care are ca obiectiv central asigurarea accesului egal la educație pentru toți copiii, inclusiv cei cu CES și dizabilități, pe toate treptele sistemului educațional. Documentul subliniază necesitatea unui cadru metodologic unitar, a unor mecanis-

me funcționale de finanțare și a consolidării competențelor profesionale ale psihopedagogilor și cadrelor didactice de sprijin. Programul accentuează importanța proiectării intervențiilor adaptate la nivel individual (PEI) și instituțional, precum și a tranzițiilor coerente între nivelurile de învățământ. Analiza evidențiază provocări precum pregătirea insuficientă a cadrelor, lipsa metodologiilor specifice pentru anumite categorii de CES, cooperarea intersectorială limitată și absența unor modele scalabile de incluziune. În acest context, psihopedagogii și cadrele de sprijin trebuie să dezvolte competențe de coordonare, consiliere și colaborare, iar elaborarea standardelor profesionale devine o condiție esențială pentru calitatea și uniformizarea educației incluzive.

Această direcție se armonizează cu reglementările din *Reperele metodologice privind activitatea psihopedagogului în instituțiile de învățământ general* (Ordinul MECC nr. 212/2018) [6], care stabilesc atribuțiile esențiale ale psihopedagogului. Psihopedagogul are un rol esențial în evaluarea și sprijinirea elevilor cu CES, atribuțiile sale includ:

- evaluarea psihopedagogică;
- elaborarea Planului Educațional Individualizat (PEI);
- implementarea și monitorizarea PEI;
- furnizarea de suport psihopedagogic elevilor, părinților și cadrelor didactice;
- colaborarea interdisciplinară cu alți specialiști pentru a asigura o abordare integrată.

Datorită reglementărilor existente, se afirmă necesitatea definirii clare a rolurilor și responsabilităților psihopedagogului, pentru a evita suprapunerile și ambiguitățile.

Conform documentului oficial *Reperele metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general* [5], aprobat prin Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 209 din 27 februarie 2018, scopul principal al activității cadrului didactic de sprijin este dezvoltarea și promovarea activităților de suport educațional care să asigure diminuarea/compensarea și remedierea dificultăților de învățare de ordin structural, organizatoric, emoțional sau de altă natură ale copiilor cu cerințe educaționale speciale.

Profilul profesional al CDS se conturează printr-o misiune clară: facilitarea incluziunii școlare și a progresului elevilor, în concordanță cu potențialul și particularitățile individuale ale fiecăruia. Rolul principal al CDS este implementarea măsurilor prevăzute în Planul educațional individualizat (PEI), în colaborare strânsă cu cadrul didactic de la clasă, psihopedagogul, alți specialiști, familia și copilul. CDS participă la elaborarea, aplicarea, monitorizarea și revizuirea PEI, asigurând adaptarea curriculară și alegerea strategiilor didactice adecvate.

Astfel, activitatea psihopedagogului și a cadrului didactic de sprijin este reglementată prin repere metodologice distincte, însă analiza acestora arată că, deși există delimitări conceptuale, în practică se constată și zone de suprapunere care pot crea confuzii. Psihopedagogul are ca rol principal evaluarea psihopedagogică complexă a elevilor, elaborarea raportului de evaluare și a programelor sau planurilor de intervenție, consilierea cadrelor didactice și a familiei, coordonarea metodologică în cadrul echipei multidisciplinare și colaborarea interinstituțională cu serviciile de asistență psihopedagogică și alte structuri. El stabilește, pe baza evaluării, tipul de suport necesar și recomandă adaptările corespunzătoare. Cadrul didactic de sprijin, în schimb, are rolul de a implementa educațional măsurile prevăzute în Planul educațional individualizat (PEI), adaptând materialele, aplicând strategii didactice individualizate, sprijinind elevul la ore și în activități extracurriculare, organizând activitățile în Centrul de resurse pentru educația incluzivă, monitorizând progresul și raportând rezultatele.

Totuși, în ambele regulamente apar formulări care fac ca anumite atribuții să se intersecteze. Ambele roluri sunt menționate ca participând la elaborarea și monitorizarea PEI, fără a distinge clar cine decide conținutul și cine îl operationalizează la clasă. Monitorizarea progresului figurează în responsabilitățile ambelor funcții, fără a separa evaluarea periodică globală de monitorizarea zilnică la clasă. Asistența la ore și implicarea în activități din CREI sunt de asemenea prevăzute pentru ambele, fără precizarea scopului și nivelului de implicare.

În acest context, viitoarele standarde de competență trebuie să fixeze cu claritate frontierele de acțiune pentru fiecare funcție.

Astfel, documentul oficial *Reglementările și procedurile specifice privind evaluarea finală și certificarea elevilor cu cerințe educaționale speciale,* aprobat prin Ordinul Ministerului Educației nr. 330 din 30 aprilie 2014 [4], stabilește clar rolurile și responsabilitățile psihopedagogului și ale cadrului didactic de sprijin. Psihopedagogul are un rol esențial în evaluarea și susținerea elevilor cu cerințe educaționale speciale. Conform reglementărilor, atribuțiile acestuia includ:evaluarea psihopedagogică; elaborarea Planului Educațional Individualizat (PEI); colaborarea didactice de sprijin sunt esențiale pentru implementarea PEI și pentru asigurarea unui mediu educațional adaptat. Conform reglementărilor, atribuțiile acestora includ: implementarea PEI; adaptarea materialelor didactice; colaborarea cu echipa educațională; monitorizarea și evaluarea progresului; sprijin în activitățile școlare. Pentru o educație de calitate, este esențială colaborarea strânsă între psihopedagog și cadrul didactic de sprijin.

Un alt document analizat în cadrul acestui raport este Standardul de calificare pentru domeniul de formare profesională 0111 Științe ale educației, programul de studii 0111.1 Psihopedagogie, nivelul calificării 6 CNC, fiind în proces de validare. În mod specific, acest standard stabilește cerințele de competențe profesionale necesare specialiștilor din diferite arii ocupaționale, inclusiv aria ocupațională *Educația formală/Sistemul învățământului general*, aspect deosebit de relevant în procesul de elaborare a standardelor de competențe profesionale pentru psihopedagogi și cadrele didactice de sprijin.

Astfel, competențele profesionale formulate – structurate pe dimensiunile a trei categorii de competențe - Proiectarea activităților educaționale conform prevederilor curriculare dintr-o perspectivă anuală și curentă; Aplicarea strategiilor educaționale în baza conținuturilor și tehnologiilor relevante mediului de învățare într-un context formal; Realizarea procesului de evaluare corelat particularităților specifice învățământului formal - sunt necesare a fi luate în considerare în procesul de elaborare a standardelor de competențe profesionale ale psihopedagogilor și cadrelor didactice de sprijin.

În cadrul competenței privind proiectarea activităților educaționale conform prevederilor curriculare, psihopedagogul își centrează activitatea pe diagnosticarea și fundamentarea intervenției educaționale. El identifică și evaluează copiii cu dificultăți de dezvoltare, învățare și adaptare, stabilește potențialul și nevoile educaționale speciale, selectează conținuturi adaptate și elaborează programe/planuri de intervenție individualizată. Participă activ la elaborarea Planului educațional individualizat (PEI) și oferă asistență metodologică colegilor pentru asigurarea coerenței în proiectare.

Cadrul didactic de sprijin transpune în activități concrete la clasă conținuturile și obiectivele stabilite în PEI. El realizează adaptările curriculare în funcție de particularitățile fiecărui elev, propune și dezvoltă materiale didactice individualizate și pregătește resursele necesare aplicării strategiilor de învățare.

Raportat la competența privind aplicarea strategiilor educaționale în baza conținuturilor și tehnologiilor relevante mediului de învățare, psihopedagogul are rolul de coordonare metodologică, selectând și recomandând strategiile optime pentru contextul și nevoile elevului. Cadrul didactic de sprijin implementează aceste strategii în mediul educațional, asistă direct elevul în procesul de învățare și monitorizează permanent progresul acestuia, adaptând intervențiile în funcție de feedback-ul observat. Psihopedagogul are un rol de coordonare metodologică și sprijin pentru întreaga echipă educațională. El selectează strategiile optime în funcție de profilul elevului, dezvoltă activități de compensare și ameliorare, elaborează materiale specializate și monitorizează evoluția copilului. Asigură consilierea părinților și colaborarea interprofesională, contribuind la menținerea unui climat educațional favorabil. Cadrul didactic de sprijin se ocupă de implementarea directă a strategiilor stabilite, oferind suport individualizat în timpul lecțiilor și activităților extracurriculare. El asistă elevul în sarcinile de învățare, aplică tehnologii educaționale adaptate, monitorizează progresul zilnic și ajustează intervenția în funcție de reacțiile și nevoile imediate ale copilului.

Conform competenței privind realizarea procesului de evaluare corelat particularităților specifice învățământului formal, psihopedagogul concepe și aplică evaluări adaptate, analizează rezultatele obținute și revizuiește planurile de intervenție educațională, reevaluează periodic pentru a identifica progresele sau regresele și propune noi direcții de intervenție. Cadrul didactic de sprijin completează acest proces prin furnizarea de observații sistematice și feedback operațional din activitatea zilnică, aplică metode de monitorizare la clasă, raportează rezultatele către echipa multidisciplinară și sprijină procesul de ajustare a planului educațional.

Concluzionând, analiza comparativă a atribuțiilor și a corespondenței acestora cu competențele profesionale prevăzute în Standardul de calificare evidențiază necesitatea de a elabora standarde de competențe profesionale specifice pentru psihopedagogi și cadrele didactice de sprijin. Aceste standarde ar permite definirea clară a profilului profesional al fiecărei categorii de specialiști, ar asigura coerență în delimitarea responsabilităților și ar oferi un cadru unitar pentru formarea, evaluarea și dezvoltarea profesională continuă.

Complementar la standardele de calificare, au fost analizate *Standardele de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general* [7]. Prin interpretarea competențelor enunțate în Standarde și raportarea lor la prevederile normative existente, se pot deduce elemente relevante care evidențiază necesitatea stabilirii și clarificării rolului psihopedagogului și cadrului didactic de sprijin.

Astfel, în competența de proiectare a procesului educațional, psihopedagogul are rolul de a adapta planul de învățare pe baza evaluării complexe a elevului, iar cadrul didactic de sprijin aplică adaptările curriculare și strategiile personalizate la clasă. În implementare, atribuțiile se diferențiază între coordonare metodologică și consiliere (psihopedagog) și sprijin direct, individualizat (CDS). În evaluare, psihopedagogul realizează analize periodice și ajustează obiectivele din PEI, pe când CDS monitorizează zilnic progresul și completează fișele de observație. De asemenea, competența de colaborare și parteneriat educațional, formulată în termeni generali, capătă sensuri distincte atunci când este raportată la nivelul strategic al coordonării interinstituționale exercitate de psihopedagog și la nivelul operațional al cooperării directe cu profesorii titulari și familia, specific cadrului didactic de sprijin.

În ceea ce privește *Standardele de competență profesională ale cadrelor manageriale din învățământul general*, aprobate prin Ordinul Ministerului Educației nr. 623 din 28 iunie 2016 [8], activitatea psihopedagogului și a cadrului didactic de sprijin nu este menționată explicit. Aceste standarde se concentrează pe competențele necesare pentru funcțiile manageriale.

Deși psihopedagogul nu este menționat explicit în aceste standarde, activitatea sa se intersectează cu mai multe domenii manageriale:

- Managementul procesului educational - psihopedagogul contribuie la adaptarea curriculumului și a strategiilor didactice pentru a răspunde nevoilor elevilor cu cerințe educaționale speciale.
- Managementul resurselor - acesta colaborează în identificarea și utilizarea resurselor necesare pentru susținerea elevilor cu CES.
- Managementul relațiilor - psihopedagogul lucrează în echipă cu cadrele didactice, părinții și alți specialiști pentru a asigura un mediu educațional favorabil dezvoltării elevilor.
- Managementul schimbării - psihopedagogul participă la implementarea și evaluarea schimbărilor necesare pentru îmbunătățirea procesului educațional în contextul educației incluzive.

Activitatea cadrului didactic de sprijin se intersectează cu aceste domenii de competență a cadrelor manageriale, contribuind la: adaptarea curriculumului și a strategiilor didactice pentru a răspunde nevoilor elevilor cu cerințe educaționale speciale; identificarea și utilizarea resurselor necesare pentru susținerea elevilor cu CES; colaborarea în echipă cu cadrele didactice, părinții și alți specialiști pentru a asigura un mediu educațional favorabil dezvoltării elevilor; implementarea și evaluarea schimbărilor necesare pentru îmbunătățirea procesului educațional în contextul educației incluzive.

Concluzii

În cadrul prezentului articol, scopul principal a fost analizarea atribuțiilor, responsabilităților și profilului profesional al psihopedagogilor și cadrelor didactice de sprijin, în vederea fundamentării necesității elaborării unor standarde de competențe profesionale diferențiate pentru aceste două categorii de specialiști. Analiza s-a bazat pe un cadru legislativ național (Codul Educației, Standardele de calificare, Clasificatorul Ocupațiilor din Republica Moldova), fișele postului, programe de formare și reglementări educaționale relevante. Prin această examinare, au fost identificate atât elementele comune, cât și diferențele esențiale dintre cele două profesii, evidențiindu-se complementaritatea lor și importanța definirii clare a responsabilităților, competențelor și rolului fiecăreia în cadrul sistemului educațional.

Astfel, analiza documentelor normativ-reglatorii menționate în raport a permis evidențierea următoarelor concluzii:

1. Analiza atribuțiilor din CORM, fișele postului și standardele de calificare arată că psihopedagogul are un rol strategic, de proiectare, monitorizare, evaluare, consiliere și coordonare metodologică la nivelul instituției de învățământ, în timp ce cadrul didactic de sprijin intervine pe plan operațional, prin aplicarea, adaptarea și sprijinirea efectivă a elevilor în procesul educațional. Lipsa unor standarde clare generează riscul de suprapunere a sarcinilor și diluare a responsabilităților.
2. Datele analizate confirmă că psihopedagogul acționează asupra întregului context școlar, contribuind la prevenirea dificultăților de învățare, consilierea elevilor, optimizarea strategiilor de predare-învățare-evaluare și îmbunătățirea climatului educațional. Standardele de competențe trebuie să reflecte această dimensiune extinsă și multidimensională a rolului.
3. Cadrul didactic de sprijin pune în practică măsurile din PEI: oferă suport direct elevului cu CES în clasă, creează materiale adaptate, coordonează activitățile din Centrul de Resurse pentru Educație Incluzivă (CREI) și informează familia despre progresul elevului.
4. În practică, responsabilitățile între psihopedagog și cadrul didactic de sprijin (CDS) se suprapun semnificativ, în special în ceea ce privește elaborarea Planului Educațional Individualizat (PEI), monitorizarea progresului elevului și raportarea evoluției acestuia. Pentru eficientizarea procesului educațional, sunt necesare standardizări distincte de competență care să specifice clar domeniile de intervenție ale fiecărui specialist.
5. Elaborarea standardelor de competențe profesionale ale psihopedagogilor și cadrelor didactice de sprijin nu este doar o opțiune administrativă, ci o necesitate strategică pentru crearea unui cadru educațional echitabil, eficient și bazat pe competențe clar definite.

Referințe bibliografice:

1. *Clasificatorul Ocupațiilor din Republica Moldova (CORM 006-2021).* Disponibil: https://social.gov.md/wp-content/uploads/2022/01/CORM.pdf [Accesat: 04.09.2025].
2. *Codul Educației al Republicii Moldova.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110112&lang=ro [Accesat: 03.09.2025].
3. *Program de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2024-2027.* Disponibil: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://www.legis.md/cautare/getResults%3Fdoc_id%3D141025%26lang%3Dro&ved=2ahUKEwjTlPCv1Y-PAxXC_rsIHRSKBpwQFnoECBgQAQ&usg=AOvVaw3xkRYx2QIVtCCD7DAzjIYy [Accesat: 05.09.2025].
4. *Reglementări şi proceduri specifice privind evaluarea finală şi certificarea elevilor cu cerinţe educaţionale speciale incluşi în instituţiile de învăţământ general obligatoriu.* Disponibil: https://www.mecc.gov.md/sites/default/files/reglementari_si_proceduri_specifice_0.pdf [Accesat: 06.09.2025].
5. *Repere metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general.* Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/reglementari_cds_mv.pdf [Accesat: 05.09.2025].
6. *Repere metodologice privind activitatea psihopedagogului în instituțiile de învățământ general.* Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/reglementari_psp_mv.pdf [Accesat: 05.09.2025].
7. *Standarde de competență profesională a cadrelor didactice din învățământul general.* Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/standarde_cadre_didactice.pdf [Accesat: 07.09.2025].
8. *Standarde de competență profesională a cadrelor manageriale din învățământul general.* Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/standarde_cadre_manageriale.pdf [Accesat: 07.09.2025].
9. *Strategia de dezvoltare „Educația 2030”.* Disponibil: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://mecc.gov.md/sites/default/files/concept_strategie_program_de_implementare_educatia_2030.pdf&ved=2ahUKEwjnmbz21I-PAxWCgf0HHftvBXsQFnoECCAQAQ&usg=AOvVaw0vHeEruh5FIkQ1b2Bw3WAZ [Accesat: 04.09.2025].

Date despre autori:

Viorica REABOI-PETRACHI, doctor în științe ale educației, conferențiar universitar, Facultatea de Psihologie, Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova.
ORCID: 0000-0001-8493-0982
E-mail: viorica.reaboi.petrachi@usm.md

Valeria BOTEZATU, doctor în științe ale educației, lector universitar, Facultatea de Psihologie, Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova.
ORCID: 0000-0001-9034-8825
E-mail: valeria.botezatu@usm.md

Prezentat: 17.09.2025